

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»**
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ
Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ:

**«Управління виробництвом сільськогосподарської
продукції»**

Виконав: здобувач освітнього ступеня
«Магістр» освітньо-професійної
програми «Менеджмент»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної форми навчання

БІЗЮКОВ Артур Олександрович

Керівник:

кандидат економічних наук, доцент
ДОБРОВОЛЬСЬКА Елла Володимирівна

Оцінка захисту:

Національна шкала _____
кількість балів: _____ Шкала ECTS _____
«___» _____ 2024 р.

Допускається до захисту:

«___» _____ 2024 р.

Гарант освітньо-професійної програми
«Менеджмент»

спеціальності 073 «Менеджмент»

_____ **Наталія ПОКОТИЛЬСЬКА**

м. Кам'янець-Подільський, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Розділ 1. Теоретико-методичні основи управління виробництвом сільськогосподарської продукції	7
1.1. Особливості галузі сільського господарства як формуючої ознаки процесу управління	7
1.2. Характеристика процесів виробництва сільськогосподарської продукції	16
1.3.Методологічні положення щодо формування системи управління ефективністю виробництва в сільськогосподарських підприємствах	21
Висновки до розділу 1	31
Розділ 2. Діагностика системи управління виробництвом сільськогосподарської продукції	34
2.1.Соціально-економічна характеристика господарюючого суб'єкта	34
2.2. Управління процесом виробництва сільськогосподарської продукції	40
2.3. Динаміка фінансових результатів від реалізації сільськогосподарської продукції	50
Висновки до розділу 2	54
Розділ 3. Шляхи удосконалення управління виробництвом сільськогосподарської продукції	59
3.1. Впровадження цифрових технологій в процесі виробництва та збуту сільськогосподарської продукції	59
3.2. Зростання ролі управління за цілями в підвищенні виробництва сільськогосподарської продукції	81
3.3. Удосконалення системи управління операційними процесами	91
Висновки до розділу 3	98
Висновки	100
Список використаних джерел	109
Додатки	119

ВСТУП

Актуальність теми. Аграрна сфера управління виробництвом, як і будь-яка сфера матеріального виробництва, характеризується цілим комплексом різноманітних показників, важливими серед яких є показники валового виробництва продукції. Саме ці аспекти спонукали обрання даної теми досліджень. У сільському господарстві виробляється значна кількість продукції, яка призначається для забезпечення людства продуктами харчування і тому продукування цієї продукції є надто важливим як для кожної країни, так і її окремих складових. Управління виробництвом сільськогосподарської продукції займаються різні аграрні виробники, які згруповані у дві великі групи: аграрні підприємства (крупні господарські формування) і господарства населення (дрібні форми господарювання).

Дослідженням управління виробництва продукції сільського господарства аграрними формуваннями як на державному, так і регіональному рівнях займалися ціла плеяда як видатних, так і на сьогоднішній день маловідомих дослідників. Ці проблеми висвітлені у працях: П.Т. Саблука, С.В. Мочерного, В.Я. Месея-Веселяка, М.М. Федорова, М.В. Зубця, М.Г. Шульського, Я.П. Березівського, І.Б. Смолинця та ін. Незважаючи на вищесказане слід відмітити, що кожен господарський рік вносить певні і відчутні зміни у ведення сільськогосподарського виробництва аграрними формуваннями. І ці зміни і переміни слід детально та всебічно досліджувати, а одержані результати необхідно використовувати для збільшення обсягів виробництва аграрної продукції.

Мета та завдання роботи. Метою дослідження є обґрунтуванням теоретичних та практичних засад управління виробництвом сільськогосподарської продукції.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- охарактеризувати особливості галузі сільського господарства як формуючої ознаки процесу управління;
- надати характеристику процесів виробництва сільськогосподарської продукції;
- дослідити методологічні положення щодо формування системи управління ефективністю виробництва в сільськогосподарських підприємствах;
- здійснити аналіз соціально-економічної характеристики господарюючого суб'єкта;
- оцінити процес управління виробництвом сільськогосподарської продукції;
- проаналізувати динаміку фінансових результатів від реалізації сільськогосподарської продукції;
- розробити рекомендації щодо впровадження цифрових технологій в процесі виробництва та збуту сільськогосподарської продукції;
- виявлено місце і роль процесів управління за цілями в підвищенні виробництва сільськогосподарської продукції;
- визначено резерви збільшення виробництва сільськогосподарської продукції.

Об'єкт дослідження – процес управління конкурентоспроможністю продукції.

Предмет дослідження - сукупність теоретико-методологічних і практичних засад управління конкурентоспроможністю продукції.

Методи дослідження. Щодо методів дослідження: примінено загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Це, перш за все: діалектичний, синтезу, індукції та дедукції, структурно-функціонального аналізу, системного підходу, абстрагування, порівняння, діалогового підходу та ін.. Все це в комплексі дозволило виконати поставлені завдання і досягти передбаченої мети.

Інформаційною базою дослідження. У процесах проведення досліджень використані матеріали СВК «Летава», результати дослідження вітчизняних вчених тощо.

Наукова новизна одержаних результатів. *Набуло подальшого розвитку:* розроблені рекомендації щодо використання цифрових помічників у технологічному процесі вирощування сільськогосподарських культур, що є передумовою розробки стратегії поетапного впровадження технологій точного землеробства у практичну діяльність підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та рекомендації, отримані в результаті дослідження, можуть бути використані при визначенні основних напрямків впровадження цифрових технологій в процесі виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Особистий внесок студента. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Наукові результати, висновки і пропозиції, стосовно управління виробництвом сільськогосподарської продукції, викладені в роботі, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Положення основних результатів дослідження та їх практичне застосування обговорювалися на IX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти «Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти».

Публікації. За темою досліджень опубліковано тези в збірнику матеріалів IX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти, 17 травня 2024 р. м. Кам'янець-Подільський: «Управління виробництвом сільськогосподарської продукції», загальним обсягом 0,2 друк. арк.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 82 найменування. Робота викладена на 122 сторінках комп'ютерного тексту, налічує 13 таблиць та 10 рисунків.

ВИСНОВКИ

1. Середовищу, в якому функціонують аграрні підприємства, притаманні наступні характеристики: безперервний процес розвитку, відтворення, оновлення та залежності від умов довкілля, а також використання незамінного ресурсу – землі, що має унікальну специфічну особливість – родючість. Землекористування тісно пов'язане з використанням засобів виробництва, без роботи яких виробничий процес у сільському господарстві не відбудеться. Таким чином, земельні угіддя як засіб виробництва у сільському господарстві має свої особливості, а саме: територіальну обмеженість, постійне місцезнаходження, рівень родючості, який при правильному використанні поліпшується та незамінність.

2. Технологічний виробничий процес в сільському господарстві можна охарактеризувати як взаємозалежний процес взаємодії людей, робочих знарядь і природи, які необхідні для виробництва. Ключовими складовими виробничого процесу виступають безпосередньо процес праці, предмети та знаряддя. Загальний виробничий процес та всі його окремі етапи мають бути організовані розумно з погляду простору та часу. Досягти даної вимоги можливо при виконанні певних правил та дотриманні принципів. Серед основних принципів доцільно виділити: спеціалізація виробничого підприємства, пропорційність у галузевому співвідношенні, паралельність виконання окремих завдань, ритмічність ліній виробництва, гнучкість виробничих процесів та ін. Суть управління виробництвом полягає у забезпеченні швидкої адаптації підприємств до змін і зовнішньому середовищі, адаптивності всіх елементів системи, автономної та економічної роботи підприємств та їх бригад та підрозділів. Особливістю управління виробництвом є визначеність у стратегічному розвитку аграрного сектору виробництва, окремих підприємств та виробничих процесів, які відбуваються на даному підприємстві. У зв'язку з цим актуальною є розробка концепції ефективного управління розвитком

аграрних підприємств, що характеризується прийняттям рішень щодо використання ресурсів у виробничому процесі та є методологічним засобом, що гарантує вибір найкращої альтернативи при її появі під час прийняття управлінського рішення.

3. Зазначимо, що необхідно змінювати форми й методи надання інформації, її систематизації та узагальнення для прийняття управлінських рішень за центрами відповідальності, в цілому по підприємствах, що потребує удосконалення організації, методики планування, управлінського обліку і звітності в сільськогосподарських підприємствах.

Економічна ефективність як складна економічна категорія характеризує одну з найважливіших сторін суспільного виробництва – його результативність і показує кінцевий корисний ефект від використання спожитих виробничих ресурсів галузі. У загальному плані ефективність виробництва можна відобразити спільною формулою – максимальне виробництво продукції при мінімальному використанні обмежених економічних ресурсів., що задовольняють своєю якістю і ціною споживачів.

Ефективність як результативність виробництва характеризується величиною отриманого ефекту в розрахунку на одиницю використаних сумарних ресурсів у галузі або в цілому по підприємству. Конкретний зміст поняття «ефективність» знаходить прояв у системі показників.

4. СВК «Летава» задовільно забезпечене виробничими ресурсами, має зерновий напрямок спеціалізації з розвинутим молочно-м'ясним скотарством і позитивні результати виробничо-господарської діяльності.

Так, за аналізований період зріс дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції на 4,7 % і 2023 року становив майже 84 млн. грн. В розрахунку на одиницю земельної площі і середньорічного працівника дохід також збільшився. Паралельно зросли і витрати виробництва та реалізації на 9,7 та 21,5 %. Зменшується прибутковість виробництва продукції на 62,7 %, а рівень рентабельності на 82,7%. Ці величини 2023 року становили 5 960 тис. грн. та 7,6 % відповідно.

5. Домінантними є площі під посівами зернових культур і сої, під які відведено 2023 р. 1 023 га та 400 га відповідно. На третьому місці – площі під посівами соняшнику (215 га), тоді як під ріпак озимий та цукрові буряки відведено 125 га та 49 га відповідно. Однакові посівні площі відведено під картоплю та овочеві культури – 3 га.

Урожайність основних сільськогосподарських культур в динаміці зменшилася, за виключенням урожайності соняшника, цукрових буряків та овочевих культур, їх урожайність збільшилася на 5,9 ц; 428,6 ц; 2 ц; 114,3 ц і звітнього року становила 18,8; 829,9; 118,0 та 134,3 ц з 1 га відповідно.

В розрізі культур найбільших змін зазнала урожайність зернових і зернобобових культур та ріпаку озимого. Вони в динаміці зменшилися на 5 та 20 % відповідно і звітнього року становили 55,9 та 18 ц з 1 га.

Внаслідок зменшення врожайності і площі посіву зменшився і валовий збір основних сільськогосподарських культур. Так, по групі зернових і зернобобових культур величина зменшення становила 8,0 %, ріпаку озимого 60,0 %. В даному випадку виключення спостерігаємо лише по соняшнику, валовий збір якого зріс у 3,1 рази і 2023 р. становив 4 035 ц.

У зв'язку із зменшенням виробництва зменшилася і реалізація основних видів продукції рослинництва. Так, 2021 р. реалізували зерна зернових і зернобобових культур 35 160 ц, а 2023 р. – 21 276 ц, тобто на 39,5 % менше.

Суттєво зменшилася реалізація ріпаку озимого – на 59,9 %, цукрових буряків – на 29,1 % і становила 2 204 ц; 18 962 ц проти 5 500 ц; 26 752 ц 2021 р. відповідно. Виключення становила реалізація соняшника та сої. Вона збільшилася в 3,6 та в 2,1 рази і становила в 2023 р. 3 982 ц та 10 852 ц відповідно.

Рівень товарності основних сільськогосподарських культур в динаміці зменшився. По зернових і зернобобових та цукрових буряках рівень товарності за аналізований період зменшився на 19,3; та 4,7 % і звітнього року становив 37,2 та 46,6 %.

Виключення становить рівень товарності по соняшнику, сої та ріпаку озимому, який в динаміці збільшився на 14,9 %, 58,9 % і 0,1 % відповідно.

За результатами проведеного дослідження робимо висновок, що обсяги виробництва і реалізації продукції рослинництва і рівень їх товарності у динаміці зменшилися.

Обсяг одержаного річного приросту живої маси великої рогатої худоби 2023 р. порівняно з 2021 р. зменшився на 16,9 %. Середньорічне поголів'я ВРХ збільшилося на 2,6 % і звітного року становило 1 504 гол. проти 1 466 гол. у 2021 р. (або на 38 гол. більше). Середньорічний приріст 1 голови великої рогатої худоби за аналізований період зменшився на 15,4 % і 2023 р. становив 1,1 ц проти 1,3 ц 2021 р.

Валовий надій молока в динаміці зменшився на 8,8 %, тобто на 2 902 ц. Наслідком вище зазначеного є зменшення середньорічного надою молока на одну корову. Він в динаміці знизився на 8,9 % проти 2021 року і 2023 р становив 59,7 ц.

Обсяг одержаного річного приросту живої маси свиней 2023 р. порівняно з 2021 р. зменшився на 88,5 %. Це відбулося за рахунок зменшення середньорічного поголів'я свиней на 54,1 %. Останній звітний року становив 136 гол. проти 296 гол. у 2021 р. (або на 160 гол.). Середньорічний приріст 1 голови свиней за аналізований період зменшився на 0,4 ц порівняно з 2021 р. і становив 0,2 ц.

Паралельно із зменшенням виробництва зменшилася і реалізація приросту живої маси великої рогатої худоби на 2,6 %, тобто на 57 ц і звітний року становила 2 156 ц.

Рівень товарності по даному виду продукції за аналогічний період збільшився і звітний року становив 135,3 %.

Обсяг реалізації молока у динаміці зменшився на 4 023 ц. Рівень товарності по даному виду продукції за аналогічний період також зменшився на 4,5 % і звітний року становив 87,7 %.

Обсяг виробництва і реалізації приросту живої маси свиней за аналізований період зменшився на 88,5 % і 39,5 % і становив 2023 р. 21 ц і 46 ц відповідно. Рівень товарності по даному виду продукції за аналогічний період навпаки збільшився і звітного року становив 219 %.

Структурні зміни у виробничій собівартості продукції рослинництва, що відбулись протягом аналізованого періоду, свідчать про наявні проблеми у сільському господарстві. Скорочення частки оплати праці, яка у 2021 р. була найвищою у структурі витрат, порівняно з 2022, 2023 рр. вказує на зменшення сукупних витрат на відтворення робочої сили. Частка матеріальних витрат протягом досліджуваного періоду зросла з 48,8 до 53,0 %. Так, значними у 2021 році були витрати на вартість решти прямих матеріальних витрат, частка яких у структурі виробничої собівартості складала 21,4 %, у той час як у 2023 р. найбільшу питому вагу склали вартість пального та мастильних матеріалів (зросли з 12,8 % до 22,6 %), вартість насіння та посадкового матеріалу (з 4,3 % до 5,6 %) та відрахування на соціальні заходи (з 3,5 % до 3,6 %).

Скорочення частки витрат на оплату праці у тваринництві за період з 2021 до 2023 р. на 7,4 %, що не стимулює мотивацію до виявлення індивідуальних здібностей особистості, підвищення продуктивності праці, прагнення до самоосвіти та підвищення професійного рівня. Структура матеріальних витрат визначає технічний рівень виробництва. Так, більш високий рівень механізації передбачає вищий рівень витрат на запчастини, паливо, електроенергію, ремонт та обслуговування механізмів. Наявність же тенденції до швидкого зростання матеріальних витрат (з 63,4 до 66,3 %) за аналізований період вказує на невідповідне щодо зростання цін на сільськогосподарську продукцію підвищення цін на паливо, електроенергію та зростання витрат на корми в результаті збільшення їх собівартості.

6. В цілому виробництво продукції рослинництва у досліджуваному підприємстві було прибутковим. Найвищий рівень рентабельності було отримано 2021 р. він становив – 56,0 %, а 2022 р. рівень рентабельності виробництва продукції рослинництва становив 52,8 %, 2023 р. – 24,1 %.

Зниження ефективності виробництва рослинницької продукції зумовлено зниженням рівня рентабельності більшості домінуючих видів продукції

Найвищий рівень рентабельності 2023 р. отримано від реалізації сої 82,1 % та соняшнику 43,4 %, а найнижчий – по ріпаку озимому 1,8 %.

У 2023 р. виробництво основних видів продукції тваринництва у господарстві було збитковим (за винятком молока). Найвищий рівень рентабельності спостерігається при виробництві молока. Проте, в динаміці рівень рентабельності знизився або залишився на незмінному рівні, що є негативною тенденцією і свідчить про погіршення ефективності управління витратами у галузі тваринництва на підприємстві.

Виробництво продукції тваринництва звітного року було збитковим. Так, собівартість реалізованої продукції тваринництва і дохід збільшилися у динаміці на 6 262 та 2 981 тис. грн. і звітного року становили 43 673 та 41 374 тис. грн.

Дохід від реалізації продукції тваринництва має значно менше значення ніж собівартість, тому від його реалізації отримано збиток, який 2023 р. становив –2 299 тис. грн. проти рівня 2021 р. де було отримано прибуток 982 тис. грн.

По молоку собівартість реалізації і доходи збільшилися. Так, перший показник по даному виду продукції 2023 р. становив 31 899 тис. грн., а другий – 34 878 тис. грн.

Дохід по молоку має значно більше значення ніж собівартість, тому від його реалізації отримано прибуток, який 2023 р. становив 2 979 тис. грн. Рівень рентабельності молока 2023 р. становив 9,3 %.

Собівартість реалізованого приросту живої маси свиней та дохід зменшилися у динаміці на 236 тис. грн., та на 86 тис. грн. і звітного року становили 435 тис. грн. проти 671 тис. грн. та 168 тис. грн. проти 254 тис. грн. у 2021 році, відповідно.

Дохід по вище зазначеному виду продукції має значно менше значення ніж собівартість, тому від його реалізації отримано збиток, який 2023 р. становив 267 тис. грн. проти рівня 2021 р. 417 тис. грн.

Рівень збитковості приросту живої маси свиней 2023 р. становив –61,4 %, а 2021 р. –62,1 %.

7. Побудовано схему застосування цифрового технічного забезпечення виробничого процесу операційної діяльності виробників сільськогосподарських культур, що є передумовою розробки стратегії поетапного впровадження технологій точного землеробства у підприємства аграрного сектору. Виділено найперспективніші та найзатребуваніші цифрові технології точного землеробства, які найчастіше використовуються сільськогосподарськими підприємствами на території нашої країни. Зазначено, що поступове впровадження цифрових засобів точного землеробства на етапах виробництва сільськогосподарської продукції дозволить усунути деякі слабкі місця виробничого процесу в сільському господарстві.

Майбутнє українського тваринництва бачиться в розвитку інтелектуальних цифрових систем управління виробництвом, гармонізації взаємодії всіх елементів і зав'язків у складній біотехнічній системі «людина – машина – тварина»

Для забезпечення конкурентоспроможності галузі тваринництва необхідно прискореними темпами підвищувати рівень цифровізації, використовуючи новітні досягнення в інформаційних технологіях.

8. Аналіз сучасного стану показує, що існуюча система управління потребує покращень для оптимізації виробництва рослинництва та підвищення його ефективності. Виявлені ключові проблеми та виклики, з якими зіштовхуються підприємства аграрного сектору, вказують на необхідність активного реагування та розробки моделі управління.

Запропонована модель системи управління виробництвом продукції рослинництва включаючи шість основних підсистем, може сприяти підвищенню ефективності виробництва та конкурентоспроможності

підприємств. Оцінка економічного впливу запропонованої моделі системи управління показує свій потенціал для покращення фінансових показників підприємств аграрного сектору.

9. В досліджуваному підприємстві застосовуються такі методи як преміювання за якісне і своєчасне виконання робіт, за економію витрат на ремонт техніки, крім цього застосовуються штрафні санкції до порушників трудової дисципліни, за порушення правил агротехніки та інших організаційно - виробничих вимог.

Перехід на економічні методи управління вимагає активного використання товарно-грошових відносин, зокрема посилення впливу на економіку фінансово-кредитних важелів, удосконалення системи ціноутворення, поступового переходу до біржової торгівлі засобами виробництва, збалансування попиту і пропозицій на ринку товарів та послуг для населення. Мають розвиватися ринкові відносини і створюватися ринкова інфраструктура (фондові, товарні та інші біржі, біржовий механізм торгівлі, канали зв'язку, ефективна податкова система, умови для розвитку конкуренції тощо) та відпрацьовуватися їх механізм на основі саморегуляції економічних процесів.

Економічні методи управління реалізуються через планування, господарський розрахунок, матеріальне стимулювання, економічний аналіз, ціноутворення та інші.

У СВК «Летава» слід розробляти заходи і вишукувати резерви підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва. Для того, щоб не допустити зниження показників виробництва продукції рослинництва потрібні достовірні прогнози впливу на урожайність організаційно-технологічних і погодних факторів, які дадуть змогу прийняти відповідні управлінські рішення.

Основними резервами збільшення виробництва продукції тваринництва є такі як: підвищення продуктивності та поголів'я тварин і поліпшення породного складу тварин.

Реалізувавши вище зазначені резерви СВК «Летава» отримає додатково 82333,6 ц сільськогосподарської продукції. Це дало б додаткові надходження коштів. Вартісна величина резерву становить 14 235 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусь О. І., Пятаченко С. Ю. Фактори та система формування прибутковості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Серія Економіка*. 2022. Вип. 2(60). С. 105–112.
2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз: монографія. Вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ. 2015. 292 с.
3. Андрєєва Г.І. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. К., «Знання», 2018. 256 с.
4. Бабицька О.О. Економічний зміст фінансових результатів сільськогосподарських підприємств. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». Суми: СНАУ, 2017. Вип. 5/1(39). С. 120-123.
5. Бабіч В. В., Поддєрьогін А.М. Удосконалення обліку формування, розподілу й використання прибутку. *Фінанси України*. 2022. № 2. С. 103-110.
6. Бакунов О.О., Распопова В.А. Роздрібні торговельні мережі: стратегії розвитку: монографія. Донецьк: Ноулідж, 2022. 184 с.
7. Баліцька В.В. Рентабельність діяльності суб'єктів господарювання України: оцінювання істинних результатів. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 11. С. 120-130.
8. Білик М.Д. Управління фінансами державних підприємств: Спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит: дис. д-ра екон. наук. Суми, 2015. 404 с.
9. Болтянська Л. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Херсон : ОЛДІПЛЮС, 2017. 668 с.
10. Бакай В.Й. Методи формування амортизаційної політики на підприємстві. Вісник Хмельницького національного університету. Хмельницький, 2019. № 5, Т.2(141). С. 97-100.

11. Білик Т.О. Теоретичні аспекти прибутку. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. №8. с. 8-13.
12. Білик М.Д. Економічна сутність прибутку в умовах трансформації. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. № 11. С. 130–132.
13. Висока О. Економічна сутність прибутку та концепції його формування. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2018. № 17. С. 37-44.
14. Вудвуд В.В. Забезпечення прибуткової діяльності підприємств молочної промисловості. Теоретичні та прикладні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств: [колективна монографія у 4 т. / за ред. О.А. Паршиной]. Дніпропетровськ : «Герда», 2016. 319 с. С.70-78.
15. Веселова А.С., Дерев'янка Н.М. Прибуток підприємства в сучасних умовах. Економіка і управління: проблеми науки та практики. Зб. Матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 3-4 грудня 2015 р., м. Київ. Дніпропетровськ: «Герда», 2015. С. 159-160.
16. Гавриш А. О. Формування, розподіл та використання прибутку спиртовий заводів України: автореф. дис. кан. екон. наук: 08.00.04 / Національний університет біоресурсів і природокористування. К., 2015. 21 с.
17. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, Центр навчальної літератури, 2016. 488 с.
18. Гречко А. В., Мельнікова О. М. Дослідження факторів впливу на прибутковість підприємства та пошук резервів збільшення прибутку. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5862>
19. Греськів Т.С. Бухгалтерський і податковий облік доходів. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 6. С. 67-71.
20. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV: URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/436-15>.
21. Данилюк М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: ЦНП, 2016. 204 с.
22. Денисенко М. П., Захарова Ю. І. Заходи підвищення прибутковості підприємства. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 24–28.

23. Довгаль А., Пархоменко Н. Формування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 72. № 5. С. 78–84.
24. Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С.Ф. Покропивного. вид. 2-ге, перероб. та доп. К: КНЕУ, 2017. 528 с.
25. Економічна енциклопедія: У 3-х томах Т. 3 / За ред. С.В. Мочерного. – Тернопіль, Академія народного господарства. 2001.
26. Економіка торговельного підприємства: Підручник для вузів. Під ред. проф. Н.М Ушакової. К. Хрещатик, 2020. 800 с.
27. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. для вищ. навч. закл. В.О. Мец. К.: КНЕУ, 2016. 437 с.
28. Економічний аналіз: навчальний посібник / За ред. акад. НАН України проф. М.Г. Чумаченка. К.: КНЕУ, 2016.
29. Економічний аналіз: навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2016.
30. Жмайлов В.М., Жмайлова О.Г., Бабицька О.О., Данько Ю.І., Слюсарева Л.В. Організаційно-економічні основи управління прибутком сільськогосподарських підприємств: монографія. Суми: СНАУ, 2016. 408 с.
31. Ігнатюк І.О. Сутність прибутку як економічної категорії. *Наука й економіка*. 2019. № 4 (16). т. 2. С. 93-97.
32. Костенко О.М. Формування прибутку в організаційно-правових формах господарювання. *Економіка АПК*. 2018. № 2. С. 74-76.
33. Криклій О. Систематизація теоретичних підходів до визначення сутності поняття «прибуток банку». *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, серія: Економічні науки*. 2016. № 3. С. 307-327.
34. Кривов'язюк І. В. Шляхи максимізації прибутку підприємств у довгостроковій перспективі. *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»*. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 7 (26). Ч. 2. Луцьк, 2010. URL : <http://www.nbu.gov.ua>.

35.Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку. Фінанси України. 2015. № 3. С. 138–146.

36.Кравченко О.О., Стецько Д.А. Оптимізація розподілу та використання прибутку підприємств. Зб. наук. праць ДЕТУТ, серія «Економіка і управління», Вип. 32. Київ: Вид-во ДЕТУТ, 2015. С. 253–260.

37.Кучер Л.Ю. Науково-теоретичні підходи до інтерпретації дефініції «прибутковість». Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 99. Х. : ХНТУСГ, 2017. С. 49–56.

38.Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: навч. Посіб. Херсон: Олді-плюс. 2016. 256 с.

39.Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / [За ред. проф. Г. Г. Кірейцева] Київ, ЦУЛ, 2017. 496 с.

40.Концептуальна основа фінансової звітності: ASB, Стандарт, Міжнародний документ: від 01.09.2010 р. URL : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

41.Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління прибутком підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2022. № 1. С. 120–128.

42.Лупак Р. Л., Васильців Т. Г., Рудковський О. В., Березівський Я. П. Проблемні аспекти, пріоритети та засоби зміцнення фінансово-економічної безпеки суб'єктів малого підприємництва в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2021. Вип. 28. С. 49–55.

43.Лихолат С.М., Маделик П.Р. Економічна сутність прибутку підприємства. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. 2018. Вип. 16.2. С. 186-190.

44.Литвин Б. М. Фінансовий аналіз. Київ : «Хай-Тек Прес», 2018. 336 с.

45.Лебедєва А.М. Методичні аспекти аналізу рентабельності діяльності підприємства. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2017. Т. 17 Вип. 3-4. С. 29-36.

46.Мочерний С. Економічна теорія: навч. Посіб. К.: Вища школа, 2016. 435 с.

47. Матюшенко І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: ЦНП, 2022. 320 с.
48. Малюга Н.М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: монографія. Житомир: ПП «Рута», 2017. 388 с.
49. Михайлова Н.В. Дискусійні підходи до розподілу прибутку підприємств. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі, 2016. № 2(64). С. 59-63.
50. Наконечна Н.В., Градюк Н.М. Прибутковість як ключова характеристика забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 2. С. 69-75.
51. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. Наказом Міністерства фінансів України: від 07.02.2013 р. № 73 URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
52. Огороднікова І.І., Серебрянський Д.М., Смірнова О.М., Стадник М.В., Турянський Ю.І. Гармонізація податкового та бухгалтерського обліку в контексті оподаткування прибутку підприємств в Україні: монографія / [Огороднікова І.І., Серебрянський Д.М., Смірнова О.М., Стадник М.В., Турянський Ю.І.]; за заг. ред. Д.М. Серебрянського. К.: Алерта, 2016. 366 с.
53. Олексюк О.І., Дзюбенко Л.М. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній. Фінанси України. 2016 № 12. С. 101-111.
54. Олійник І. Методичні підходи до визначення беззбиткового обсягу виробництва сільськогосподарської продукції. Економіка АПК. 2008. № 2. с. 61-64.
55. Онисько С.М., Марич П.М. Фінанси підприємств: Підручник для студентів вищих закладів освіти. 2-ге видання, виправлене і доповнене. Львів: «Магнолія Плюс», 2016. 367 с.
56. Орликовський М. О., Гришковець В. В., Зелінський Р. С., Мордюк В. В. Управління прибутком підприємства як умова його ефективного функціонування. *Агросвіт*. 2020. № 1. С. 96–102.

57.Павлюк І. О. Управління прибутком підприємства в умовах сьогодення. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 1. С. 84–88.

58.Потапюк І., Мазіленко С., Прусова М. Фінансово-економічна безпека як основа безпеки підприємства. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 2(02). С. 156–160.

59.Павлишенко М.М., Сивуля Л.А. Значення прибутку підприємства в ринковій економіці. *Науковий вісник*. 2007. С. 172-174.

60.Панченко І.А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2017. Вип. 1 (22) С. 224-236.

61.Погрішук Б. В. Планування і контроль на підприємстві: підруч. Тернопіль: Крок, 2017. 682 с.

62.Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI: URL :<http://www.rada.gov.ua>.

63.П(С)БО 17 «Податок на прибуток»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2000 р. № 353 URL : <http://www.rada.gov.ua>.

64.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 URL : <http://www.rada.gov.ua>.

65.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

66.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

67.Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д. Фінанси підприємств: підр. К.: КНЕУ, 2016. 552 с.

68.Поддєрьогін А.М., Буряк Л.Д., Калач Н.Ю. Фінансовий менеджмент: навч.-метод. посіб. К : КНЕУ, 2018. 294 с.

69. Прохар Н.В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: [монографія]. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257с.

70. Романенко О.Р., Огородник С.Я., Зязюн М.С., Славкова А.А. Фінанси: Навч.-метод. посіб. К.: КНЕУ, 2018. 201 с.

71. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. К. : Знання, 2017. 668 с.

72. Старостенко Г.Г. Фінансовий аналіз: навчальний посібник для дистанційного вивчення. К.: Університет «Україна», 2016. 202 с.

73. Скриньковський Р.М. Оцінювання фінансового стану: інформаційна основа, показники та потенційно можливі проблеми / Р.М. Скриньковський, Є.О. Зубченко, В.І. Пацкаль // Mater. IX mezin. vedecko-prak.konf. [«Veda a vznik – 2012/2013»]. Díl 12. Ekon.vedy: Praha. PH «Education and Science» s.r.o., 2012/2013. St. 27-30.

74. Савіна С. С., Гиренко Ю. В. Управління прибутком в системі фінансового менеджмента підприємства. *Східна Європа: Економіка, Бізнес та Управління*. 2018. Вип. 6. С. 321–324.

75. Семенова К.Д. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № № 5–6. С. 77–82.

76. Скалюк Р. В. Управління прибутком підприємств: стратегічний підхід. *Фінанси, облік і аудит*. 2018. № 2(22). С. 109–118.

77. Скаско О. І., Майор О. В., Тимчишин-Чемерис Ю. В., Нашкерська М. М., Виклюк М. М. та інші Фінансовий менеджмент: навч.п.Посіб. Львів: Растр-7, 2018. 416 с.

78. Сметанюк О. А., Причепа І. В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22.

79. Стащук О. В., Жигар Н. М. Формування та використання прибутку суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. № 31. С. 12–17

80. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. Львів, «Новий світ – 2000», 2017.

81. Ткаченко Н.М. Оновлена фінансова звітність в Україні: навч.-практич. посіб. К.: Алерта, 2018. 66 с.

82. Турило А.М., Зінченко О.А. Фінансово-економічні аспекти оцінки результатів і ефективності діяльності підприємства // *Фінанси України*, 2018, №8. С. 35-46.

83. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика: Близько 60000 слів / За заг. ред. проф. В.С. Калашника. Х.: ФОП Співак Т.К., 2019. 960 с.

84. Тютюник В. Економічний та бухгалтерський прибуток: чи велика різниця. *Незалежний аудитор*. 2013. № 5 (16). С. 55-60.

85. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. К.: Либідь, 2022. 384 с.

86. Фінанси підприємств: Підручник/ А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 6-те вид., перероб. та допов. К. КНЕУ, 2018. 552 с.

87. Фролова Л.В., Травкіна М.С. Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства. *Торгівля і ринок України: зб. темат. наук. пр. Вип. 31. Т. 1* / Голов. ред. О.О. Шубін. Донецьк: ДонНУЕТ, 2018. С. 350-355.

88. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. К., «ЦУЛ», 2018.

89. Чорна О.М., Мацієва О.О. Механізм управління прибутком підприємства в Україні. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2022. № 1. С. 30-36.

90. Халіна, В. Ю., Біланчук, І. М. (2023). Складові фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Наукові записки НУ «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2023. № 31(59). С. 42–47.
91. Шаульська Л. В. Проблемні питання управління фінансово-економічною безпекою підприємств в умовах війни. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 1. С. 312–316.
92. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 4-е вид. К.: Каравела, 2017. 584 с.
93. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. К.: Знання, 2016. 439 с.
94. Шипіна С.Б. Сутність поняття «фінансові результати» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. Житомир, 2022. № 1 (59). С. 229–232.
95. Ширягіна О.Є. Значення прибутку у фінансово-господарській діяльності підприємств // *Вісник Технологічного університету Поділля. Частина 2, том 1: Економічні науки*. Хмельницький, 2016. С. 152-155.
96. Щеткін Д.С. Управління прибутком підприємства. Управління розвитком. 2017. № 1(77). С. 109-110.
97. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології обліку: монографія. Львів: Каменяр, 2017, 192 с.
98. Frank Robert H., Ben Bernanke. Principles of economics. McGraw-Hilllrwin, 2017. 834 p.
99. Guell Robert C. Issues in economics today. cm. 2014. 396 p.
100. H. Guttion, Cournot, Antoine Augustin, International Encyclopedia of the Social Sciences, vol. 3 ed. D.L.Sills. Macmillan Free Press, 2018.
101. Law for business. A James Barnes, J D Terry Morehead Dworkin, J D Eric L Richards, J D. All of Indiana University/ IRWIN MC GRAW-HILL, 2000. 1167 p.